

קעז א אמר רב פפא הלכתא דברים וכו'. הכי איתא נפרק כילד מצרכין (סוף דף מ"א) ודברי רבינו כפירוש ר"י מחוספות והרא"ש לשם דפירש דברים הנאים מחמת הסעודה הן הדברים שרגילין לקבוע עיקר הסעודה עליהם לאכלן עם הפת כגון בשר ודגים וביצים וירקות וגבינה ודייסא ומיני מלוחים והביאם בתוך הסעודה קודם שהסירו הפת מן השלחן והשתא אפילו אוכל אותם בלא פת אין טעוין ברכה לפנייהם דברכת הפת פוטרתן ולא לאחריהם דברכת המזון פוטרתן. דברים הנאים בתוך הסעודה קודם שהסירו הפת מן השלחן והן דברים שאין רגילין לבוא לעיקר הסעודה לאכלן עם הפת כמו בשר וכו' אלא נאים לקינות הפה כגון תאנים וענבים וכל מיני פירות אס אכלן בלא פת טעוים ברכה לפנייהם דברכת הפת אינה פוטרת אלא לדברים הנאים לעיקר הסעודה ללפת זו את הפת אבל לא לאחריהם דברכת המזון פוטרת כל מה שאוכל בסעודה:

קעז פרטי רמזי דינים המחודשים המבוארים בזה הסימן [א-ג] כיצד ראוי לנהוג לענין ברכה בפירות הבאים בסעודה: דברים הבאים לפני הסעודה ודעתו לאכול פת אחריהם אם טעוים ברכה לאחריהם: **א-ב** אמר רב פפא הלכתא דברים הנאים בתוך הסעודה

סימן קעז

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

[א] דין דברים הבאים בתוך הסעודה מחמת הסעודה או שלא מחמת הסעודה לענין ברכה: [ב] דין דברים הבאים לאחר הסעודה: [ג] האוכל בתוך הסעודה מעט פירות בלא פת אימתי צריך לברך עליהם:

א [א] אמר רב פפא [א] הלכתא דברים הנאים מחמת הסעודה בתוך הסעודה אין טעוין ברכה לא לפנייהם ולא לאחריהם כגון בשר ודגים וביצים וירקות וגבינה ודייסא. לא מיבעיא אם מלפת בהן הפת שאין צריך לברך עליהן אלא אפילו אם אוכל אותם בלא פת אין טעוין ברכה לפנייהם דברכת הפת פוטרתן ולא לאחריהם דברכת המזון פוטרתן. (ב) דברים הבאים בתוך הסעודה שלא מחמת הסעודה כגון תאנים וענבים וכל מיני פירות ומיקרו שלא מחמת הסעודה לפי שאינם כמו בשר ודגים ומיני מלוחים שרגילין לבוא לעיקר הסעודה טעוים ברכה לפנייהם דברכת המוציא אינה פוטרתן דלאו מעיקר הסעודה הם ולא לאחריהם דברכת המזון פוטרת כל מה שאכלו בסעודה: ב לאחר הסעודה פירוש כל מה שהזכרנו למעלה בין הבאים

מחמת הסעודה אין טעוין ברכה לא לפנייהם ולא לאחריהם. ושלא מחמת הסעודה בתוך הסעודה טעוים ברכה לפנייהם ואין טעוין ברכה לאחריהם לאחר הסעודה טעוין ברכה בין לפנייהם בין לאחריהם הכי איתא נפרק כילד מצרכין (מ"א): והסכימו התוספות (ד"ה הלכתא) והרא"ש (ס"ו) לפרש דברים הנאים בתוך הסעודה מחמת הסעודה היינו כגון בשר ודגים וירק ודייסא שרגילים לקבוע עיקר סעודה עליהם ולאכול בהם את הפת הילכך אפילו אכלן בלא פת אין טעוין ברכה לא לפנייהם ולא לאחריהם כיון דעיקר הסעודה הם פטרן ברכת הפת וכן ברכת המזון פוטרן וכן פירש בה"ג (ברכות פ"ו ו' ע"ג) דברים הנאים מחמת סעודה כגון ביצים וכוורי וכל מיני ביציות דרכייהו למיכל בהו ריפתא וכן ירקי וצוני אין טעוים ברכה לא לפנייהם ולא לאחריהם ודברים הנאים בתוך הסעודה שלא מחמת הסעודה היינו כגון תאנים וענבים וכל מיני פירות. לאחר הסעודה פירוש דברים

ב לאחר הסעודה. דהיינו לאחר שהסירו הפת מן השלחן קובעין עממן לשמות ומביאין כל מיני מאכלים ופירות ומיני מגדים למתק השתייה לריך לברך בין לפנייהם בין לאחריהם אפילו הביאו דברים שרגילין לקבוע הסעודה עליהם כגון

שהזכרנו למעלה בין הנאים מחמת הסעודה בין הנאים שלא מחמת הסעודה אס הביאו לאחר הסעודה קודם ברכת המזון כי היו רגילים בימיהם לאחר גמר הסעודה וכבר משכו ידיהם מן הפת שהיו קובעים עממן לאכול פירות ופרפרת ולשמות יין לאחר המזון היינו דאמרין במתניתין בריך על שלפני המזון פטר את היין שלאחר המזון וכן בריך על הפרפרת: שלפני המזון פטר את הפרפרת שלאחר המזון היינו לאחר שסילק המזון קודם ברכת המזון וכיון שמשכו ידיהם מן הפת כל מה שהביאו לפניו בין דברים הנאים מחמת הסעודה בין דברים הנאים שלא מחמת הסעודה טעוים ברכה בין לפנייהם בין לאחריהם דהמוציא וברכת המזון אין פוטרין אלא מה שנאכל מן עיקר הסעודה. וכתב עוד (מ"ה לאחר, רא"ש ס"ו) דדין זה האחרון אינו מלוי צנינו בזמן הזה לפי שאין אנו רגילים למשוך ידינו מן הפת עד ברכת המזון ולפירוש זה נמשכו המרדכי (ס"י קלה) וסמ"ג (עש"ב) וק"א פ"ג (א"ה) והגהות מיימוניות פ"ד (א"ה) וגם ה"ר יונה (כ"ט) ד"ה ומיהו) כתב פירוש זה אע"פ שכתב גם כן פירוש אחר כמו שאכתוב בסמוך בס"ד: ורבינו סתם דבריו כפירוש התוספות והרא"ש ואף על פי שכתבו דדין אחרון אינו מלוי צנינו כתב בו כמו שרגילים בסעודות גדולות וכו' דמשמע שהוא מלוי צנינו לא קשיא שמה שכתבו שאינו מלוי צנינו היינו בסתם סעודות דידן שאע"פ שגמרנו הסעודה אין אנו מושכין ידינו מן הפת עד ברכת המזון אבל בסעודות גדולות מלוי הוא וכיון שרגילים לסלק הפת מעל השולחן וכו' ודאי שטעוין ברכה לפנייהם ולאחריהם כדקאמר רב פפא:

פרישה

וכו' טעוים ברכה לפנייהם ולא לאחריהם דברכת המזון פוטר וכו'. פירש רבינו יונה (כ"ט) ד"ה ורמ"ו) הטעם שברכת המזון פוטרין ולא ברכת המוציא דכיון שברכת המזון עדיין לפניו לברך מנטרף לעיקר הסעודה ויולא בו מה שאין כן ברכת המוציא שכבר כלה לכן אינו מנטרף:

על פי שכבר כתמתי לעיל בסימן קע"ד (א"ה) נשם התוספות שדרך היה לקבוע עממן אחר המוציא ולאכול הפרפרת ולשמות יין אף על פי כן נאכלן אינו ר"ל בפרפרת דלאחר המוציא שאתן נפטרו בברכת המוציא אלא איירי כאן באס אירע שקבעו עממן על הפרפרת קודם המוציא: **קעז (ב)** דברים הבאים בתוך הסעודה שלא מחמת הסעודה

דרישה

טעוין ברכה בין לפנייהם בין לאחריהם ע"כ וכתב ב"י וזה לשונו ולפי פירושו דייסא הבאה בתוך הסעודה שלא ללפת בה את הפת טעויה ברכה לפנייהם ולא לאחריהם ופירות הבאים בתוך הסעודה שלא ללפת בהן את הפת טעוין ברכה בין לפנייהם ובין לאחריהם וחלקו עליו התוספות והרא"ש והעלו דדייסא וכל מעשה קדרה אינם טעוין ברכה כלל ופירות הבאים בתוך הסעודה שלא ללפת בהן את הפת טעוין ברכה לפנייהם ואינם טעוין ברכה לאחריהם וכתב הגאון מהר"י אבוהב שיש לחוש לדברי רש"י וכשיביאו לפניו דייסא יאכל עמה פת בתחלה ובסוף וכן יש ליהדר בפירות הבאים בתוך הסעודה שלא לאכלם בלא פת עכ"ל:

קעז [א] אמר רב פפא הלכתא דברים הנאים מחמת הסעודה בתוך הסעודה אין טעוין ברכה לא לפנייהם ולא לאחריהם כגון בשר ודגים וביצים וכו'. דע לך דפירוש זה כתבו התוספות והרא"ש וה"ר יונה אבל רש"י פירש המימרא דרב פפא בענין אחר וזה לשונו דברים הבאים מחמת הסעודה. ללפת בהן את הפת: אין טעוין ברכה. דהוה להו טפילה הילכך כל מידי בין מזון בין פירות שהביאו ללפתן אין בו ברכה לא לפניו ולא לאחריו: שלא מחמת הסעודה בתוך הסעודה. כגון דייסא וכן כרוב וחרדין שאינן ליפתן ובאין למזון ולשובע: דברים הרגילין לבוא לאחר הסעודה. כגון פירות אפילו הביאן בתוך הסעודה שלא מחמת ליפתן

הגהות והערות

קעז [א] ב"ה בדפוס פיבי די שאקו ודפ"ר ב"י ופראג אבל בדפוסים מנטובה ספרדי ושלונגיני ובכתה"י הנוסח "אמר רבא":

ג—ד ומ"ש רבינו בשם הרא"ש שיש להסתפק במי שקבע סעודתו על הפירות וכו'. זה לשונו שם (סי' כח) ואדם שאוכל בתחלת הסעודה פת ופירות יש להסתפק אם אכל מהם בלא פת אם יברך עליהם (ו) אם לאו וסבירא הוא שלא יברך עליהם לדלידיה הוה השתא מחמת סעודה עיקר סעודתו סמין עליהו ולא אמרינן בטלה דעמו אכל כל אדם הילכך כיון דעיקר סעודה הן פת פוטרמן אפילו אוכל מהם בלא פת וצירושלמי (ברכות פ"ו ה"ה) אמרינן רב הונא אכל תמרי עם פיתא אמר ליה רב תיבא בר אשי פליג את על רבך שינקן בטר מוונך ואת מנכך עליהם תחלה וסוף אמר ליה אינון עיקר נגימתי פירוש הס עיקר סעודתי והיאך אינחם לבסוף משמע דלאחר מוונא דקאמר היינו אחר סעודה קודם ברכת המזון כמו פטר את היין דלאחר המזון דמתניתין וסובר כפסקא דרב פפא

זכר ודגים וכו' דאין ברכת המוציא וברכת המזון פוטרות אלא מה שלאכל מן עיקר הסעודה וכתבו התוספות ועכשיו אין לנו דין זה דאין מנהג שלנו למשוך ידנו מן הפת כלל עד לאחר ברכת המזון אבל כל שעה שאנו אוכלין פירות או שום דבר קודם ברכת המזון דעמינו לאכול פת כל שעה עד כאן לשונם וכהאי גוונא כתב במרדכי משמע מלשון זה דאף על פי שהסירו הפת מן השלחן כגון בסעודות גדולות וקובעין עצמן לשמות ולאכול פרפרת כיון שדעתם לאכול פת כל שעה בעוד שלא צרכו ברכת המזון אין טעונים ברכה לאחריהם אבל מלשון הרא"ש שכתב ודין שלישי דרב פפא אין מנאי ציינו בזמן הזה לפי שאין אנו רגילין למשוך ידנו מן הפת עד ברכת המזון עד כאן לשונו משמע דדוקא בסתם סעודות דידן דאף לאחר הסעודה קודם ברכת המזון כשקובעין לשמות אין מסירין את הפת מן השלחן ואין מושכין ידיהם מן הפת הם הוא דאין מצרכין לאחריהם אלא ברכת המזון פוטרמן אבל בסעודות גדולות שמסירין הפת מן השלחן טעוין ברכה בין לפניהם ובין לאחריהם ולכן כתב הרא"ש דדין השלישי אינו מנאי ציינו וכו' כלומר דאינו שכים אלא בסעודות גדולות וזה היה דעת רבינו כמפורש בדבריו וכן פירש בית יוסף מיהו עכשיו נוהגים על פי משמעות דברי התוספות דאין חילוק בין סתם סעודות לסעודות גדולות ואפילו הסירו הפת מן השלחן כיון שדעמינו לאכול פת כל שעה אין צריך לברך לאחריהם וכן פסק בשלחן ערוך (סי' טז) סתם שאין

מחמת הסעודה בין הבאים שלא מחמת הסעודה אם הביאם לאחר סעודה קודם ברכת המזון (ג) כמו שרגילין בסעודות גדולות שלאחר שמושכין ידיהן מן הפת מסירין אותו ועורכין השולחן בפירות ובמיני מגדים וקובעין עצמן לשתות כל מה שמביאין אז בין דברים הבאים מחמת הסעודה בין שלא מחמת הסעודה טעוין ברכה בין לפנייהם בין לאחריהם דהמוציא וברכת המזון אין פוטרין אלא מה שאוכלין בתוך עיקר הסעודה: ג כתב אדוני אבי הרא"ש ז"ל יש להסתפק במי שקובע סעודתו על הפירות [ב] אם אכל מהן מעט בתחלה בלא פת אם יש לו לברך

דכל מיני פירות לאחר סעודה טעונים ברכה לפנייהם ולאחריהם אבל בתוך הסעודה אין טעוין ברכה לאחריהם אפילו אכלן בלא פת דאי בלא פת טעונים נמי ברכה לאחריהם כשאוכל בתוך הסעודה למה לי לננישבקיניהו בטר מוונא יאמר לו אוכל אותם בלא פת אפילו בתוך הסעודה ויברך עליהם תחלה וסוף ומיהו אין להוכיח מכאן שאם הביאו פירות לאכול בהם פתו ואכל מקצתן בלא פת באמצע הסעודה שלא יחא טעון ברכה לפנייהם מדלא אמר ליה שיאכלם בתוך הסעודה כי לברך עליהם גם בסוף אמר שינקן בטר מוונך עכ"ל:

אנו רגילין למשוך ידנו מן הפת עד ברכת המזון ולא כתב לחלק בין סתם סעודות לסעודות גדולות והכי נקטינן: **ג** וכתב א"א הרא"ש ז"ל יש להסתפק וכו'. איכא למידק דהלא הרא"ש כתב דאין להוכיח מן הירושלמי שאם הביאו לו פירות באמצע הסעודה ואכל מקצתן בלא פת שלא יחא טעון ברכה לפנייהם וכו' אלמא דספיקא היא ואם כן למה כתב רבינו בשם הרא"ש פסק גמור שצריך לברך לפנייהם והב"י כתב דמשמע ליה לרבינו מדכתב דאין להוכיח משם שלא יחא טעון ברכה לפנייהם אלמא איהו סובר שטעוין ברכה לפנייהם עד כאן לשונו ולא הבנתי מאין באה הנגת משמעות זו הלא פשוט הוא דמדאין להוכיח שלא יחא טעון ברכה לפנייהם משמע דספיקא הוא וספק ברכות להקל ואין לברך מספק ולפי עניות דעתי נראה דדעת רבינו היא מדכתב הרא"ש בתחלה דיש להסתפק במי שקובע סעודתו על הפירות וכו' ואחר כך כתב וסבירא הוא שלא יברך עליהם וכו' ואחר כך כתב מיהו אין להוכיח מכאן וכו' שמעינן להדיא דסבירא ליה להרא"ש שדבכלל מה שכתב תחלה וסבירא הוא שלא יברך עליהם דלדידיה הוה השתא מחמת הסעודה דעיקר סעודתו סמין עליהו עכ"ל דנמשך מזה דהביאו פירות באמצע הסעודה שאין עיקר סעודתו עליהם דסבירא הוא דהיפך דצריך לברך לפנייהם אלא דכיון דלאחר שכתב הרא"ש וסבירא הוא וכו' הוכיח עוד בראיה מהירושלמי דקובע עיקר סעודתו על הפירות אין טעוין ברכה לפנייהם לך כתב ומיהו אין להוכיח מכת רביהו ז"ל ומהירושלמי שאם הביאו פירות באמצע סעודה ואכל מקצתן בלא פת שלא יחא טעון ברכה לפנייהם וכו' אבל מכל מקום ודאי אף על פי דאין להוכיח מן הירושלמי דאין לברך ואפשר לומר דצריך לברך מכל מקום מטעם הסבירא שכתב תחלה וסבירא הוא מוציא דבאמצע הסעודה שאין עיקר הסעודה עליהם צריך לברך לפנייהם דכפרישית. נמנא דלדין הראשון איכא סבירא והוכחה מן הירושלמי ולדין השני אף על גב דליכא הוכחה וראיה מן הירושלמי מכל מקום סבירא איכא ודוק: **ד** וצ"ע הלכה הנה ה"ר יונה חולק וכתב דאפילו קובע סעודתו על הפירות ללפת בהם הפת אם אוכל מהפירות בתחלת סעודתו בלא פת צריך לברך עליהם ודלא כהרא"ש והמרדכי ורבינו ולכן כתב צ"י דירא שמים יהא נזהר שיאכל מהפירות עם פת בתחלת סעודתו דאז אפילו אם אחר כך יאכל מהם בלא פת אינם טעונים ברכה כלל לדברי הכל אף על פי שאינו חוזר לבסוף לאכול עמהם פת וכן פסק בשלחן ערוך (סי' ג) אבל אם הביאו לו פירות באמצע סעודתו ואין עיקר סעודתו עליהם כל ירא שמים יהא נזהר דהיפך דיאכל קצת מהם בתחלה בלא פת ויברך עליהם ואחר כך יאכלם בין צפת בין בלא פת וכן כתב המרדכי הארוך שכן עשה מהר"ם ז"ל והכי נקטינן:

פרישה

(ג) כמו שרגילין בסעודות גדולות. דייק רבינו לכתוב כן משום שהרא"ש והתוספות כתבו שדין של דברים הנאים לאחר הסעודה אינו מנאי ציינו בזמן הזה לפי שאין אנו רגילים למשוך ידנו מן הפת עד ברכת המזון אלא שהם איירי בסתם סעודות דידן שאף על פי שגמרנו הסעודות אין אנו מושכין ידנו מן הפת עד ברכת המזון אבל

בסעודות גדולות מנאי הוא וכיון שרגילות לסלק הפת מן השלחן ודאי שטעוין ברכה לפנייהם ולאחריהם כדאמר רב פפא אבל בשלחן ערוך (סי' טז) כתב סתם שאינו נוהג בזמנינו ע"ש. עוד כתב בית יוסף ז"ל ודעת הרשב"א כדעת התוספות והרא"ש ז"ל שכתב ח"ל וכלל דברים אלו שאמר רב פפא אינם אלא בתנאים וכו':

דרישה

[ב] אם אכל מהם תחלה מעט בלא פת אם יש לברך עליהם וכו'. כתב ב"י וזה לשונו משמע מרבירי רבינו דוקא כשאוכל מהם תחלה בלא פת הוא שיש להסתפק בקובע סעודתו על הפירות אם יברך עליהם ובכהאי גוונא גופיה הוא דפשיטא לן היכא דאין עיקר סעודתו עליהם שצריך לברך עליהם אבל היכא שאוכל בתחלה מן הפירות עם פת ואחר כך אוכל מהם בלא פת אפילו היכא דאין עיקר סעודתו עליהם אין

ומ"ש רבינו אב"ד בשמביאין לו פירות באמצע סעודה ואין עיקר סעודה עליהם וכו' צריך לברך עליהם. נראה דהיינו ממה שכתב הרא"ש (שם) ומיהו אין להוכיח מכאן שאם הביאו פירות לאכול זהם פתו וכו' ואע"פ שלא כתב הרא"ש פסק דבר זה צהדיא משמע לרבינו שמאחר שכתב דאין להוכיח משם שלא יהא טעון ברכה לפנייהם אלמלא איהו סבר שטעונין ברכה לפנייהם. וגם המרדכי (שם) כתב כדברי הרא"ש וזה לשונו יש להסתפק אם אדם אוכל נחמלת סעודה פת ופירות והם עיקר סעודה אם יש לברך עליהם אם לאו כ"י סברא הוא שלא יברך עליהם כדלמרינן בירושלמי רב הונא אכל תמרי עם פיתא וכו' אמר ליה אינון עיקר נגיסקי והיכא דנאמנע סעודה אוכל פירות איכא למימר כיון דאין דרך ללפת זהם את הפת טעונים ברכה לפנייהם והא דא"ל שיבנק במר מוונך ולא לאמנע המזון משום ברכה דלגסוף קאמר ליה וירא שמים האוכל פירות בסעודה יאכל קצת מהם תחלה בלא פת ויברך עליהם ואח"כ יאכלם בין צפת בין בלא פת ע"כ: ובו שמוע מדבריהם שכוונתם לומר דכשעיקר הסעודה היא מפירות אע"פ שאין דרך הפירות לבוא ללפת את הפת כיון שזה מביאם עכשיו לעיקר ליפתן הו' ליה השתא לגבי האי כדברים הנאים מחמת הסעודה שאפילו אם אוכל בלא פת אינו צריך לברך כלל. והיכא שעיקר סעודתו מדברים הנאים מחמת הסעודה והביאו לו פירות נאמנע הסעודה אע"פ שהוא מלפת זהם את הפת לא חשיבי כדברים הנאים מחמת הסעודה כיון שעיקר קצת סעודתו על בשר ודגים וכיוצא בהם והילכך אם בא לאכול מאותם פירות בלא פת צריך לברך עליהם נחמלת דאילו הפירות שאוכל עם הפת משמע שאינו מצרך עליהם כלל דהא חנן (מד.) כל שהוא עיקר ועמו טפילה מצרך על העיקר ופוטרו את הטפילה ואע"פ שכתב הרשב"א (מא: ד"ה הביאו) שיש מפרשים דדברים הנאים בתוך הסעודה שלא מחמת הסעודה היינו דברים שאין דרכן לבוא בתוך סעודה מחמת ליפתן כגון פירות טעונים ברכה לפנייהם ואף ע"פ שזה הביאן עכשיו ללפת את הפת כבר נחלק הוא עליהם והביא ראיה מהירושלמי (שם) ודאי דהכי מתבאר: ור"פ ז' אע"פ שכתוב בהגהות מיימוניות פ"ד (אות ט) כל דברי המרדכי (שם) והוסף וכתב כלשון הזה והיכא דנאמנע סעודה אוכל פירות עם פת איכא למימר כיון דאין דרך ללפת זהם הפת טעונים ברכה לפנייהם וגם סמ"ג (שם) כתב וכן כל מיני פירות הנאים בסעודה לאכול עמהם פת טעונים ברכה לפנייהם דהמוציא אינו פוטרן ולא לאחריהם דברכת המזון פוטר כל מה שאכלו עם הפת אמנם בירושלמי מוכיח שאם באו הפירות לעיקר סעודה שאין מצרכין עליהם. דמשמע מדבריהם דאפילו בפירות ענמם שאוכל עם הפת קאמר שנריך לברך לפנייהם אפשר לומר דעל כרחק לא קאי אלא אפירות שאוכל בלא פת והכי קאמר היכא דנאמנע סעודה אוכל פירות עם פת לא מימא כיון שעכשיו מלפת זהם את הפת הו' ליה השתא כדברים הנאים מחמת הסעודה ואפילו אם אוכל מהם בלא פת לא יהא צריך לברך עליהם דכיון דאין דרך ללפת זהם את הפת ועכשיו אינם נאים לעיקר הסעודה טעונים ברכה לפנייהם לאותם שאוכל בלא פת דאילו לאותם שאוכל עם הפת פשיטא דאינו מצרך עליהם. וכן כתבו התוספות (מא: ד"ה אייתו) אהא דלמרינן בפרק כ"ג מצרכין רב תפלה ורב המטנא הו' יתבי בסעודתא אייתו לקמיהו תמרי ורימוני שקל רב המטנא צריך לתמרי צרישא. אייתו לקמיהו תמרי ורימוני ולא ללפת זהם את הפת דאם כן הו' ליה פת עיקר והם טפילה ותנן מצרך על

העיקר ופוטרו הטפילה. וגם אהא דאיתא התם הביאו לפניו תאנים וענבים בתוך הסעודה טעונים ברכה לפנייהם כתבו (שם ד"ה הביאו) וכגון שאין נאים ללפת זהם את הפת אלא לקניות סעודה ע"כ. וגם ה"ר יונה (כט: ד"ה ורבינו) כשכתב פירוש התוספות כתב דברים שאינם נאים מחמת הסעודה כגון פירות וכיוצא בהם אם הביאו אותם בתוך הסעודה ואוכל אותם בלא פת טעונים ברכה לפנייהם וכן כתב גם כן הרשב"א (שם ד"ה אמר רב פפא) אלמלא שהפירות ענמם שאוכל עם הפת אינם טעונים ברכה כלל אע"פ שאין עיקר סעודתו על הפירות ומכל מקום נראה דכשאוכל מהם בלא פת צריך לברך לפנייהם לעולם אלא אם כן קצת סעודתו עליהם ללפת זהם את הפת כן נראה לי לפי שיטה זו: אב"ד מדברי רבינו שכתב יש להסתפק נמי שקוצע סעודתו על הפירות אם אכל מהם תחלה מעט בלא פת אם יש לברך עליהם וכן ממה שכתב אכל כשמביאין לו פירות נאמנע סעודה ואין עיקר הסעודה עליהם וכו' אם אוכל מהם תחלה מעט בלא פת צריך לברך עליהם משמע דדוקא כשאוכל מהם תחלה בלא פת הוא שיש להסתפק בקוצע סעודתו על הפירות אם יברך עליהם וצ"ל גוונא גופיה הוא דפשיטא לן היכא דאין עיקר סעודתו עליהם שנריך לברך עליהם אכל היכא שאוכל בתחלה מן הפירות עם פת ואח"כ אוכל מהם בלא פת אפילו היכא דאין עיקר סעודתו עליהם אינו צריך לברך כל שנתחלת אכילת הפירות ליפת זהם את הפת אע"פ שאין עיקר סעודתו עליהם הו' ליה כדברים הנאים מחמת הסעודה ולא אמר רב פפא דדברים הנאים שלא מחמת הסעודה טעונים ברכה לפנייהם אלא כשהתחיל לאכול מהם בלא פת וכן נראה מדברי רבינו ירוחם (נתיב י"ו ח"ב קמא:): ואפשר לדקדק כן מדברי התוספות (שם ד"ה אייתו) שכתבו גבי אייתו לקמיהו תמרי ורימוני ולא ללפת זהם את הפת דאם כן הו' ליה פת עיקר והם טפילה וגבי הביאו לפנייהם תאנים וענבים כתבו (שם ד"ה הביאו) וכגון שאין נאים ללפת את הפת אלא לקניות סעודה ומשמע דצ"ל דאיתו לקמיהו תמרי ורימוני בלא ללפת שאותם פירות ענמם שאוכל עם הפת אינו מצרך עליהם והיינו דמייתו מתניתין שכל שהוא עיקר ועמו טפילה וצ"ל לפנייהם תאנים וענבים בלא ללפת שאם הביאו פירות אלו ללפת זהם את הפת אע"פ שאין עיקר סעודתו עליהם אם אוכל מהם בלא פת אינו צריך לברך כלל ולא אמרו שנריך לברך לפנייהם אלא בשלא באו אלא לקניות סעודה. ולפי דברי רבינו אם מתחיל לאכול מן הפירות עם פת מוכח שצ"ל ללפת זהם את הפת ואם מתחיל לאכול מהם בלא פת מוכח שלקניות סעודה באו כן נראה לי שהוא דעת רבינו וזה גם כן דעת ה"ר יונה (כט: ד"ה אמר) שכל שהתחיל ללפת זהם את הפת ואח"כ אוכל מהם בלא פת אע"פ שאין עיקר סעודתו עליהם אינו מצרך כלל אלא שהוא מצריך שמהיה כוונתו עדיין לאכול מהם עם הפת אח"כ הא לאו הכי צריך לברך לפנייהם והיינו דאיכא בין כשקביעות סעודתו על הפירות בין כשקביעות סעודתו על דברים אחרים דכשקביעות סעודתו על הפירות ומתחיל ללפת זהם את הפת ואח"כ אוכל מהם בלא פת אע"פ שאינו מצרך עליהם כלל וכשקביעות סעודתו על דברים אחרים צריך שילפת זהם את הפת תחלה וסוף כמו שנתבאר: ובו ב"ד דברי ה"ר יונה אהא שומע שגם היכא שעיקר סעודתו על הפירות צריך שיאכל מהם תחלה עם הפת הא לאו הכי צריך לברך לפנייהם ואין כן דעת רבינו אלא אפילו אם אוכל תחלה מעט בלא פת לא יברך עליהם כלל דכיון שקצת סעודתו עליהם

דרישה

צריך לברך שכל שכתחילה אוכל פירות ללפת בהם את הפת אף על פי שאין עיקר סעודתו עליהם הו' ליה כדברים הבאים מחמת הסעודה וכן נראה מדברי רבינו ירוחם וזה גם כן דעת ה"ר יונה: עוד כתב ב"י ז"ל ודעת הרשב"א כדעת התוספות והרא"ש ז"ל שכתב וזה לשונו וכלל דברים אלו שאמר רב פפא אינם אלא בתאנים וענבים וכיוצא בהם שהן פירות אבל בשר ודגים וכיוצא בהן בין שכאו בתוך הסעודה בין

שכאו לאחר הסעודה אינם טעונין ברכה לא לפנייהם ולא לאחריהם וכו' ע"ש וצריך לומר דאף על גב דמתחיל הב"י וכתב שהרשב"א סבירא ליה כדעת התוספות היינו דוקא בשיטת פירושו וגירסתו דהיינו שאוכל בלא פת לאפוקי מפירוש רש"י אבל לא סבירא ליה לגמרי כפירוש התוספות שהרי לתוספות גם בבשר ודגים צריך לברך עליהן אם מביאן אחר הסעודה וק"ל:

והשכח אכילתו עד לאחר הסעודה גם אותם שאכלו אחר הסעודה אינם טעונים ברכה לאחריהם שאין הכל הולך אלא אחר התחלת אכילתו וכן אם באו ללפת את הפת ולאחר גמר אכילתו אכל מהם אינם טעונים ברכה לא לפנייהם ולא לאחריהם והוא הדין לפת הבאה

בכיסוין בתוך הסעודה ואוכל והולך מהם עד לאחר גמר סעודה אינה טעונה ברכה לפנייה שכבר נפטרה צפת וגראה שהוא פלוגתא בירושלמי (ברכות פ"ו ה"ה) דגרסינן התם רבי

חלבו ורב הונא בשם רב בשם רבי חייה רובא פת הבאה בכיסוין לאחר המזון טעונה ברכה לפנייה ולאחריה אמר רבי אחי רבי יוחנן פליג אמר רבי מונא לרבי חזקיה כמה הוא פליג אמר ליה בשאכל מאותו המין באמצע סעודה וגראה דהלכה כרבי יוחנן דרב רבי יוחנן הלכה כרבי יוחנן (גיט' דף ד'). ומיהו כיון דמשמיה דרבי חייה אמר לה איכא למימר דהלכה כרב שאמר משום רבי חייה ומיהו קצת ראייה יש לחייב מדקיימא לן (שם מצ'): בירך על היין שבחך המזון לא פטר את היין שלאחר המזון וכו' משום דזה לשמות וזה לשמות וזה לשמות וזה לשמות דברך עליו בתוך הסעודה כיון שאין שתייתו שנתחלה חסונה כשתייתו שבסוף לא פטר לה וצריך לחזור ולברך כל שכן הכא דלא בירך עליה ממנו אלא שנפטרו בגררא דפת ופת כבר גמר מלאכלו שהוא צריך לחזור ולברך [מיהו] ב] הא משמע דפשיטא דכל שצא ללפת אע"פ שאוכל ממנו בתוך הסעודה לבדו בלא פת שאינו צריך לברך עליו (דעדיף מליפת) [דעדיין מלפת] זו את הפת כדרך (המלכים) [המלפתיים] שאוכלים מהם בתוך הסעודה קצת בלא פת וחוזר ומלפת בהם עוד את הפת ע"כ: **ובתב** עוד (שם ד"ה ואני) ואני מסתפק צענין שמועתינו לפי שרצ פפא לא דיבר אלא בשלש מדות לבד ועדיין יש מדה ד' שלא נחפרשה והיא דגרים הבאים לפני הסעודה ודעתו לאכול פת אחריהם לפי שיש לומר שהם כדגרים הבאים לאחר הסעודה וטעוין ברכה לפנייהם ולאחריהם או נאמר שהם כדגרים הבאים בתוך הסעודה שלא מחמת הסעודה שאף הן מעוררין התאוה וגורמין צריצו המזון ולפיכך אף הם אינם טעוין ברכה לאחריהם ולפי הסבא הראשון עיקר שכל שהוא קודם הסעודה אינו מכלל הסעודה כלל וגראה לי שהיא כמחלוקת בירושלמי (שם סוף ה"ד וסוף ה"ה) דגרסינן התם אמר רבי זעירא מן דאנן חמיין רבנן וכו' רבנן דקסרין פשטין ליה צריך לברך בסוף וכן נראה עיקר עכ"ל ומשמע מדבריו במדה זו שמה שכתב והיא דגרים הבאים לפני הסעודה וכו' היינו שאוכל מאותם פירות קודם ברכת המוציא וכן פירש הגאון מהר"י אבוהב ז"ל: **ובתב** עוד הרשב"א (שם) בשם ה"ר זרחיה (נעל המאור כט. ד"ה אמר) דלפי פירוש רש"י רב פפא אשמועינן שאע"פ שלא היו הפירות לפניו בשעה שצריך על הפת כיון דללפת את הפת הם באים אינם טעוין ברכה כלל ע"כ. ואע"פ שהכל זו (ס"י כד יט.) כתב שיש אומרים דפירות שהוצאו אחר המוציא ואוכל אותם עם הפת בטלה דעתו וצריך ברכה לפנייה אבל אם הוצאו על השולחן קודם המוציא שוב אין צריך ברכה לא לפנייהם ולא לאחריהם נראה דברי ה"ר זרחיה דכיון דדעתיה עלייהו כי אינם בשלחן בשעת ברכה מאי הו' וכן נראה שהוא דעת רבינו שכח בסיומן ר"ו מי שצריך על פירות שלפניו ואח"כ הביאו לו יותר מאותו המין אין צריך לברך אע"פ שלא היו לפניו כשצריך ומשמע דמאותו המין לאו דוקא אלא כל שבכרתייהן שוות מאותו המין קרי ליה והוא נפטר בכרתיו של זה כאילו היה לפניו בשעה שצריך:

ה ובידו היכא שאחר שצריך על הפת שלמו לו מצית אחרים שאינו סמוך עליהם ולא היה דעתו עליו דורון אפילו מדברים שדרכן לבוא ללפת בהם את הפת נראה שצריך לברך לפנייהם דהיינו ממש נמלך שקובע ברכה לפניו וכן מלאמי בספר הפרדס (ס"י דגרים הבאים

הו' להו השתא כדגרים הבאים מחמת הסעודה לגמרי וראוי לחוש לדברי ה"ר יונה. וכשמביאים לפניו פירות בסעודה שנתחלת אכילתם יהיה עם הפת ואם ב] קביעות סעודתו היא על דגרים אחרים בסוף אכילת הפירות גם כן יאכל עמהם פת וצענין זה לא ינטרך לברך כלל ובדרך זה יא' ידי חובתו לדעת רוב הפוסקים. ואפשר שגם הגהות וסמ"ג צהאי גוונא שאוכל עמהם פת תחלה וסוף מודו כדגרים הבאים מחמת הסעודה דמו ולא

אמרו שאע"פ שאוכל פירות עם הפת טעונים ברכה לפנייהם אלא כשאין בדעתו לאכול עוד פת עמהם אבל דעתו לאכול אח"כ פת עמהם לא ואפילו אם תמני לומר דאף על פי שדעתו לאכול אח"כ פת עמהם לדעת הגהות וסמ"ג טעונים ברכה לפנייהם מכל מקום לא שצקינן כל הנך רבונא דאמרי בהדיא דאין טעונים ועוד דספק ברכות מידי דרבנן הוא ולהקל ולא להחמיר כמו שנתבאר בסיומן קס"ו (קמ"ה): **ודע** שרש"י פירש האי מימרא דרב פפא צענין אחר ולפי פירושו דייסא הבאה בתוך הסעודה שלא ללפת בה את הפת טעונה ברכה לפנייהם ולא לאחריהם ופירות הבאים בתוך הסעודה שלא ללפת בהם את הפת טעונים ברכה בין לפנייהם בין לאחריהם וחלקו עליו התוספות (שם) והרא"ש (ס"י טו) והעלו דדייקא וכל מעשה קדירה אינם טעונים ברכה כלל ופירות הבאים בתוך הסעודה שלא ללפת בהם את הפת טעונים ברכה לפנייהם ואינם טעונים ברכה לאחריהם וכמו שנתבאר. וכתב הגאון מהר"י אבוהב ז"ל שיש לחוש לדברי רש"י וכשיביאו לפניו דייסא יאכל עמה פת בתחלה ובסוף וכן יש ליזהר בפירות הבאים בתוך הסעודה שלא לאכלם בלא פת: [בדק הביית] ובחשובות הר"ש בן הרשב"ץ (ס"י תמד) האוכל פירות בקינות סעודה אפילו אכלם בפת [עד כאן]: **ודעת** הרשב"א (מא: ד"ה וכלל) כדעת התוספות והרא"ש ז"ל שכתב וזה לשונו וכלל דגרים אלו שאמר רב פפא אינו אלא בתאנים וענבים וכיוצא בהם שהם פירות אבל בשר ודגים וכיוצא בהם בין שצאו בתוך הסעודה בין שצאו לאחר הסעודה אינם טעונים ברכה לא לפנייהם ולא לאחריהם דהם בעצמם מזון הם ואינם באים לקינות סעודה אלא להשביע והן בעצמם מן הסעודה ופת פוטרת כל מה שצא למזון ולהשביע ופרפרת דקתני במתניתין לאו היינו בשר ודגים אלא פת הבאה בכיסוין וכיוצא בהם שבאים לקינות ולהנחת עצמם ולא להשביע ומעשה קדירה נמי בין באמצע סעודה בין לאחר סעודה אינם טעונים ברכה לא לפנייהם ולא לאחריהם מההוא טעמא נמי דאמרן דאף הן [מן ה]סעודה ולהשביע הן באים ופת הבאה בכיסוין דהיינו פרפרת דמתניתין אם באה בתוך הסעודה אינה טעונה ברכה כלל לא לפנייהם ולא לאחריהם וכדתנן בירך על הפת פטר את הפרפרת וזהו עדיפא מתאנים וענבים וטעמא דמילתא משום דפרפרת היא פת ואילו קבע עליה סעודה או שאכל ממנה כדי שאחרים קובעים עליו סעודה מצד המוציא ושגשג ברכות והילכך כל שצאה בתוך הסעודה דין הוא שיפטור אותה בצרכת הפת אבל אם באה לאחר סעודה טעונה ברכה לפנייהם משום דלאו למיזן אחיא אלא לקינות וכדמוכחא מתניתין דקתני בירך על הפרפרת שלפני המזון פטר את הפרפרת שלאחר המזון דאלמא פת לא פטר פרפרת שלאחר המזון דאם איתא למה לי פרפרת שלפני המזון למיפטרה תיפוק ליה משום פת ומיהו לאחריהם אינה טעונה ברכה דברכת המזון פטר לה דאף היא נמי מזון ודין הוא שתהא ברכת המזון פוטרתה מה שאין כן בתאנים וענבים ומיהו דין זה דלאחר סעודה ליתיה השתא בזמנא הוא דהו' מסלקי טבלא בגמר סעודה הוא דמשכתת לה לזמר סעודה דהיינו לאחר סילוק אבל לדין אע"ג דגמר מלאכול כל היכא דמנחא חכא קמיה לא מסלק דעתיה ממיכלא ומישאיל: **ובתב** עוד (שם ד"ה נמא) וגראה שאם התחיל לאכול פירות בתוך הסעודה

הגהות והערות

ב] כ"ה ברשב"א שנדפס מכת"י, וכן התקנים דלקמו הם מלשון חרושי הרשב"א: ג] בדפוסים האחרונים תוקן "או אס":